

БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА СЛЕД КРИЗАТА? Ролята на E-government за ускоряване на икономическия растеж

Дълбочината и продължителността на икономическата криза поставя въпроса не само за краткосрочни антикризисни мерки, но и за определяне на тези направления и сектори, които след кризата ще бъдат в основата на устойчив ръст и модернизирани на икономиката.

Внедряването на електронното правителство е този инструмент, който може да осигури прозрачност и ефективност на публичните разходи, както и на евросредствата, рязко ще подобри бизнес средата и доверието на инвеститорите.

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ:

1. Ниско конкурентна икономика, високо енергоемка, натрупани отраслеви дебаланси;
2. Висок дял на т.нар. сива икономика¹;
3. Високи нива на корупция;
4. Неэффективна администрация. България е на последно място в ЕС по ефективност на публичните разходи и производителност на труда, което ограничава възможностите за икономически растеж.
5. Приходната част на бюджета се преизпълнява само в частта на събираните такси и глоби
6. Липса на визия и конкретна програма на правителствата досега за изграждане и въвеждане в действие на интегрирана система за е-управление.
7. Липса на координация за развитието и ползването на електронната инфраструктура.
8. България – единствената страна, невключена в системата „Галилео”

ЧУЖДЯТ ОПИТ (полезни връзки):

1. Естония: www.eesti.ee/eng/
2. Холандия: www.e-overheid.nl/home.html; [www.e-overheid.nl/e-overheid-2.0/live/binaries/e-overheid/architectuur/E-government in the Netherlands.pdf](http://www.e-overheid.nl/e-overheid-2.0/live/binaries/e-overheid/architectuur/E-government%20in%20the%20Netherlands.pdf)
3. Белгия: www.belgium.be/en/
4. Великобритания: www.cabinetoffice.gov.uk/government_it.aspx
5. Ръководство за е-правителство на ЕК с добри практики и източници за финансиране http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/index_en.htm
6. Обединени нации - Global E-Government Survey 2008: www.unpan.org/egovkb/global_reports/08report.htm
7. САЩ: www.whitehouse.gov/omb/e-gov/
8. Нова Зеландия: www.e.govt.nz
9. Корея: www.korea.go.kr/eng/index_eng.jsp
10. Asia's First Monthly Magazine on e-Government: www.egovonline.net/

ПРИМЕРИ ЗА ПРИЛОЖИМИ СФЕРИ:

1. Разширяване възможностите на личните документи, вкл. да съдържат електронен подпис, данни за здравен и осигурителен статус на лицето, свидетелство за управление на МПС, застраховки и др.
2. Регистър на регулаторните режими
3. Електронна винетка

¹ България е трета в Европа по дял на сивата икономика към БВП (37%), по данни на консултантската фирма А.Т.Kearney

4. Електронно здравеопазване.
5. Електронни избори
6. Кандидатстване по обществени поръчки и проекти с европейско финансиране. Получаването на документацията, подаването на офертите, оценяването, подписването на договорите, плащанията, контрола по изпълнението и отчитането, като етапи на всяка поръчка могат да се дематериализират и изпълнят в електронна среда.
7. Интелигентно управление на транспорта и на трафика, в т.ч. в големите градове
8. Услугите, предоставяни от областните и общинските администрации.
9. Възможност за instant-разплащания.
- 10. Електронни услуги в сферата на данъчната администрация и митниците:**
  - a. GPRS-свързаност на касовите апарати с НАП
  - b. Насрещни проверки по ДДС
  - c. Електронен публичен регистър на данъчно-осигурителните задължения;
  - d. Електронно подаване на болнични листове към системата на НОИ;
  - e. Извършване на електронни ревизии и насрещни проверки от органите на НАП;
  - f. Обвързване на информационните системи на НАП, НОИ, НСИ, Агенция митници, Агенция по вписванията и т.н. на основата на унифицирани и структурирани електронни документи;
  - g. GPS-проследяване на доставки (превоз на гориво, цементовози, превоз на отпадъци и др.)
  - h. Подаване на документи от икономическите оператори към митническата администрация за всички операции, към МИЕТ, към НАП и т.н.
- 11. Електронни услуги в сферата на правосъдната система:**
  - a. Да продължи изграждането на електронен имотен регистър и осъществяване на връзка между него и информационната система на кадастъра;
  - b. Да се създаде възможност в Търговския регистър на Агенция по вписванията за търсене на търговци по допълнителни критерии – например адрес на управление, фирми в процедура по несъстоятелност, наложени обезпечения, съдружник, акционер или управител и др.;
  - c. Електронизация на връчване на призовки и съдебни документи. Електронна проверка на движението на делата – контролиран достъп на адвокати и страни по делото, който се удостоверява с електронен подпис;
  - d. Да се осигури онлайн достъп на съдии, нотариуси и съдебни изпълнители до:
    - i. данните в имотния регистър с цел проверка на вещни права, тежести и сделки с недвижими имоти (вече е направено, но с ограничен обхват по отношение на периода който е включен в регистъра);
    - ii. регистъра на особените залози;
    - iii. базата данни в Централния депозитар;
    - iv. базата данни в КАТ (при налагане на обезпечителни мерки, извършване на изпълнителни действия и сделки с МПС). Да се осигури единна база данни на КАТ в страната;
    - v. данъчните досиета на длъжници в АДВ и НАП (за установяване липсата или наличието на публични задължения);
    - vi. базата данни в НАП за банковите сметки на юридически лица;
    - vii. личните данни на гражданите в МВР за проверка и идентифициране на лицата, сключващи сделки с недвижими имоти;

ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ:

1. **Оперативни програми.** За осигуряване на финансиране на електронното правителство е необходимо приоритетно стартиране на операциите по ОПАК, ОПРР и ПРСР. Евентуално допълнителни средства могат да бъдат използвани от останалите оперативни програми, но процесът ще бъде бавен и тромав, защото трябва да се направи промяна в оперативните програми, което да бъде съгласувано и одобрено от ЕК. Минималната продължителност на такъв процес е 6 месеца:

- a. **„Административен капацитет“**: 31% (**400 млн. евро**) от общите средства по индикативната финансова рамка за периода 2007-2013 г. са предназначение за приоритетна ос „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление“: Подобряване на обслужването за гражданите и бизнеса, в това число чрез развитие на електронно управление; Стандартна информационно-комуникационна среда и оперативна съвместимост; Подобряване на обслужването от страна на органите на съдебната власт чрез развитие на информационните технологии.
- a. **„Техническа помощ“**: Операция 2.2. – Информационна и комуникационна мрежа, целяща осигуряване на достъп до широколентова инфраструктура в прехода към информационно общество. Бенефициент по тази операция е Държавната агенция за информационни технологии и съобщения. Допустимо е изпълнението на дейности за всички райони за планиране на ниво NUTS II. За цялата приоритетна ос 2 – „Регионална и местна достъпност“ са предвидени, включително с националното публично финансиране, **56 э млн. евро** или 25 % от всички средства за периода на действие на програмата (операция 2.2. е МАЛКА част от приоритетната ос).
- b. **„Конкурентоспособност“**: Чрез проектите, изпълнявани от Агенцията за малки и средни предприятия и Агенцията за инвестиции, общо в размер на **40 млн. лв.**, могат да се електронизират услуги за МСДП и инвеститорите.
- c. **Програма за развитие на селските райони**: Мярка 321 – Основни услуги за населението и икономиката в селските райони. Освен подобряване на пътната, ВиК и социална инфраструктура, както и за свободното време и отдиха, в тази мярка е включено и подобряване на достъпа до услуги, свързани с информационните и комуникационни технологии. Сред допустимите дейности в тази мярка, отнасящи се до ИКТ, са изграждане или подобряване на центрове предоставящи услуги, базирани на използването на информационни и комуникационни технологии (здравни съвети, подпомагане на бизнеса, общински услуги, др), включително създаването на мобилни центрове. Интензитетът на помощта е 100% от общите допустими разходи за общини и НПО, регистрирани в обществена цел. Минимални разходи за проект – 10 000 евро. Максимални – 3 млн. евро за общини и 500 хил. евро за НПО и читалища. За цялата мярка, включително и другите инфраструктури, за периода на действие на програмата са предвидени **458 млн. евро**, от които 415 млн. евро са публични разходи.

2. Привличане на частен капитал по линията на публично-частни партньорства.

- 3. Средства, които **Европейската комисия** предоставя за подпомагане прилагането на e-government: http://ec.europa.eu/information_society/activities/egovernment/funding/index_en.htm

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УСКОРЕНТО ВЪВЕЖДАНЕ НА E-GOVERNMENT:

1. Подобряване на бизнес средата и привличане на инвеститорския интерес
2. Удар срещу сивата икономика и повишена събираемост на вземанията
3. Подобряване качеството на административното обслужване
4. По-евтино административно обслужване (икономия на средства от разходи за извършване на справки и издаване на удостоверения на хартия, заплати на чиновниците, обработващи документите, наеми на зали за съхранение, климатизация, охрана и др.),
5. Намаляване на административната тежест върху бизнеса и гражданите;
6. Минимизиране на възможностите за корупционни практики
7. Вярна и качествена информация за взимане на управленски решения
8. Подобряване на цялостния образ на страната
9. Развитие на сектори, даващи продукция и услуги с висока добавена стойност (IT-индустрията).

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ, НЕОБХОДИМО Е:

1. Политическа воля за приоритетно изграждане на интегрирана система за е-управление!
2. Незабавно да стартира работа новосъздаденият Междуведомствен съвет за електронното правителство към МТИТС. В работата на съвета по определяне заданието на Националния портал на електронното правителство за предоставяне на електронни административни услуги за гражданите и бизнеса, регламентирани в Закона за електронно управление, да бъдат включени представители на бизнеса и неправителствените организации.
3. Да се изиска от браншовите организации да формулират основните дейности и услуги, които трябва да бъдат електронизирани в съответните икономически сектори.
4. Да се определи и изпълни срокът за изграждане на Единен правителствен портал, в който са интегрирани съвместими софтуерни продукти на ведомствата за различни дейности. Целта: комуникацията с всички деловодства да може да се извършва по електронен път, както да се следи движението ѝ on-line от клиентите на администрацията.
5. Провеждане на информационна кампания сред бизнеса и населението за ползите от създаването и използването на e-government;
6. Стратегия за обучение на служителите от държавната администрация;